

KLAUZURNÍ PRÁCE

VÝTVARNÁ VÝCHOVA

GYMNAZIUM BUDĚJOVICKÁ

Dětský demagog

O manipulaci mladých

Autor: Michal Stroff

Třída: 6.B

Školní rok: 2023/2024

Datum odevzdání: 3. června 2024

Úvod

V této závěrečné klauzurní práci z výtvarné výchovy se zabývám tématem spojeným s cíleným ovlivňováním smýšlení dětí a mladistvých. Pokusil jsem se této práci dát výstižný název, jenž by v sobě skrýval toto téma. Zvolil jsem proto aliteraci *Dětský demagog.*

Důvod výběru této tématiky spočívá v méém pocitu potřeby zdůraznit, že se jedná o skuteční problém historie i současné doby. Z vlastních zkušeností mám vyzorováno, že dětská mysl je skutečně křehká, slabá a dezinformacím neodolná. Vypovídá již o tom sám ten fakt, že výchova je hlavním tvůrcem budoucích názorů a postojů, což může mít jak pozitivní, tak bohužel i negativní dopady. Ku neštěstí mnoha mladíků si historicky této ovlivnitelnosti všimla spousta mocichtivých vůdců, kteří v nich viděli snadno získatelné příznivce jejich vlastního režimu. Občas se i stává, že je do mladých tlačeno spousta mouder a rad, které jsou zpočátku nevinně předávány pod falešnou maskou poradní pomoci, ovšem mnohdy tyto činy mají jako skutečný účel pouze utvořit v člověku myšlení, které daný kazatel chce. Vzhledem k diverzitě názorů ve společnosti to vede jen k tomu, že mladé obtéká sprška všemožných protichůdných názorů a faktů, což jen přispívá k jejich celkovému zmatení a tím zapříčiněné psychické nestabilitě. Namísto podporování jejich vlastního kritického myšlení jsou tedy děti mnohdy vedeny ke slepému sledování všemožných postojů, které navzájem často nejsou vůbec kompatibilní.

Jedná se bezesporu o vskutku neetické zneužití mladé naivity, o kterém je dle mého názoru třeba mluvit. Já se pro to rozhodl prostřednictvím krátkého alegorického videa.

Spojitost díla s reálným světem

Jak jsem již zmínil výše, historie je plná případů, kdy někdo demagogicky vedl mladší generaci po svém utvářením umělých pocitů v jejich nevinných duších. Rozhodl jsem se pro názornost zařadit několik příkladů, kdy se tato nepříjemnost dělá či děje ve skutečném světě a kterým se ve svém videu věnuji. Předem zdůrazňuji, že názory, které představím níže, jsou převzaté od majority a já sám zde vystupuji jako nestranný. **Nejedná se tedy o postoje mé, ale o postoje, kterých v mainstreamové diskuzi můžeme být svědky.** Dovolte mi představit pár demagogických činitelů, které omezují naši mládež v otázce svobody smýšlení.

- **Diktátorský nationalismus**

Dětem se snadno vsugeruje myšlenka čistokrevnosti a náležitosti vyvolenému národu. Podobně lehce jim je možné vytvořit posedlost jedním vůdcem. Historicky těmito

vůdci byli například Adolf Hitler se svým uskupením *Hitlerjugend*, Kim Čong-un nebo třeba Vladimir Putin.

- **Levicová politika**

Je známý fakt, že mnoho mladých intelektuálů má zpočátku tendenci těhnout k levici. Ta se totiž mnohdy až moc utopicky snaží nabízet řešení společenských nerovností, což je silně lákavé pro mladé vizionářské duše ještě nezkažené krutou realitou sociálního darwinismu.

- **LGBTQIA+ komunita**

V některých ohledech má toto uskupení v kulturní konotaci význam takové bezpečnější sekty či kultu. Má otevřenou náruč pro každého, kdo se cítí nesvůj v klasické společnosti, a svými aktivitami a názory je poměrně odříznutá od většinové společnosti. A ačkoliv se jedná pouze o souhrnné označení lidí s určitými biologickými predispozicemi, bývá tato komunita mnohdy chápána jako radikální politické hnutí.

Negativní stránkou queer komunity je ten fakt, že se na ni obrací mladiství, kteří třeba nezapadají do „běžného“ kolektivu. Ve špatné interpretaci hesla *je v pořádku být jiný* pak můžou být zatáhnuti a zařazeni mezi lidi, mezi které ve výsledku nepatří. Což vede k absolutnímu zmatení a snadné zneužitelnosti třeba i případnými sexuálními predátory. Častokrát je tento fakt připomínán více či méně konzervativními jedinci a vede často ke stigmatizaci queer osob a označení LGBTQIA+ komunity za demagogickou.

- **Patriarchát**

Dle mnohých feministických myslitelů, myslitelek a myslitelstev je patriarchální rys společnosti přímo předáván konzervativní výchovou, jež je jeho hlavním zdrojem nezbytným pro přežití. V tomhle směru se skutečně jedná o dětskou demagogii, jelikož řadou nesmyslných argumentů odkazujících na „řádnou normu“ biologického pohlaví dítěte mu bývá rodičovskou i společenskou výchovou brána velká část osobní svobody týkající se zejména vzhledu, projevu, zálib a celkově životního stylu. Důsledky takové demagogie jsou vidět všude, ač si to většina neuvědomuje. Například mnozí se stále domnívají, že existuje nějaká absolutní korelace mezi vnějším vzhledem a sexuální orientací a to až do takové míry, kdy ku příkladu stačí, aby si muž vzal růžové triko a už automaticky nemůže být sexuálně přitahován žádnou ženou na planetě. Což je bezesporu důsledek přesvědčení o tom, jak má vypadat vnějším vzhledem správný heterosexuální muž.

- **Sekty**

Zde je princip demagogie dle mého poměrně jasné. Pod záminkou pomoci v těžké situaci přivede sekta nevinné mladé k čemukoliv.

- **Veganská a environmentalistická kultura**

Vzhledem ke zvýšené sentimentalitě vůči zvířatům v nízkém věku je zelená politika docela lákavá pro děti a mladistvé. Vzniká ale samozřejmě obava o jejich zdraví v spřípadě třeba veganské stravy, tudíž je taková politika, která k ní vybízí, braná opět jako demagogická.

- **Náboženství**

Jakýkoliv nábožensky fundamentalistický směr je ve své podstatě demagogický, jelikož káže věřícím, aby dělali, co se po nich žádá a ospravedlňuje to nějakým božským nakázáním. Z historie i současnosti máme příklady, kdy tento jev ovlivňuje i děti.

- **Homogenita a polarizace společnosti**

Tyto principy v podstatě zastřešují všechno výše zmíněné. Je lidskou přirozeností držet se většiny, jenomže strach vybočit může být často nebezpečný, jestliže ta většina s jedincem třeba manipuluje.

Další podivný pocit lidí je, že existuje jenom jedna pravda, jeden ideální správný směr, jedna ideální ideologie a vše ostatní je zlo, nepřítel, zhoubá. Přitom ve skutečnosti je asi pošetilé domnívat se, že existuje ideální politický názor, tudíž tato polarizace je skutečně bezvýznamná, pouze učí děti, že ti na opačné straně jsou automaticky ti špatní jenom proto, že s vámi nesouhlasí.

Všechny tyto demagogické činitele jsem se snažil ve svém snímku zachytit (alespoň v závěrečné části).

Hlavní poselství díla

Mojí prací se snažím říct, že této demagogii je třeba se bránit. Je v ní zachyceno pár pasáží, které znázorňují, jaké negativní dopady má tato demagogie na psychiku dítěte.

V první řadě nastává dle mého riziko extrémní pomatenosti. Přeci jen v dnešní době žijeme v liberálnějším a otevřenějším světě, takže se k nám dostává informací ze všech možných stran. Zní to poměrně parádně, nicméně se tento systém dá snadno zneužít různým lhaním, dezinformacemi, pokřivováním vědeckých poznatků. Všechny tyto intriky jsou bohužel často mířeny na děti a mladé, jelikož jejich myšlení je kujnější než u postarších lidí. Jenže žití v tomto informačním bordelu a k tomu ještě ve světě, který od mala děti nutí vybrat si stranu, které připadnou, a následně je podle ní kategorizuje asi není nic příjemného. Přímo před očima nevinných dětí probíhá válka myšlenkových proudů v níž se lží ostřeluji pravda a my se o ně ještě taháme, abychom mohli získat další vojáky do naší informační války. Je potom asi docela jasné, že i naše mediálně liberálně společnost je silně demagogická.

Jaké to má ale další důsledky (kromě pomatenosti) na naše mladé? Pokud je nutíme vybrat si jednu ze stran, která jim bude zakazovat projevovat myšlenky této straně nepříslušné, musí to mít širokou škálu negativních dopadů na psychiku. A skutečně! Žije-li někdo v jedné společnosti zpočátku s domněním, že se jedná názorově o to nejlepší, kde může trávit svůj čas, ovšem náhle pak zjistí, že nesouhlasí plně se vším a v některých věcech se přiklání k „nepřátelské straně“, začne se bát o tom mluvit, pochybovat sám o sobě, cítit se provinile. Což vede k jisté psychické nepohodě. Jako příklad z reálného světa bych mohl uvést neštastný osud Filipa Havlíčka, který se rozhodl vyřešit rozpor mezi domovským homofóbním prostředím a queer komunitou dokonce tím nejtragičtějším možným způsobem, sebevraždou, a to v pouhých 14 letech. Takže skutečně vidíme, že až taková psychická bolest je v dětských kruzích přítomná, přitom stačilo jen demagogické kázání o hříšnosti homosexuality.

Co vidím jako řešení? Jednoznačný apel na starší generaci, rodiče, prarodiče, učitele, politiky, aby přestali dětem lhát ve svůj prospěch, aby u nich podporovali svobodu vlastního kritického myšlení, aby tolerovali veškeré názory, které se jejich malým ratolestem zalíbí (samozřejmě až od nějakého rozumného věku), aby svůj vychovatelský nesouhlas vyjadřovali diskuzí s dítětem a otázkou *pročpak si myslíš...?*, vyslechli si jeho myšlenkové pochody a diskutovali s ním bez autoritativního kázání. Zároveň je na místě, aby takový způsob společenského žití na ně předávali a vedli je k tomu, že mají akceptovat myšlenky ostatních, že se mají pokoušet vyslechnout názory lidí kolem sebe, ačkoliv se jim třeba nelibí, a přijít na to, proč je daná osoba prosazuje, a hlavně že mají umět svůj názor ve správném čase zpochybnit a kriticky zhodnotit. Jedině tak můžeme dosáhnout tolerantní společnosti, zbavit se nenávisti, kterou přetavujeme v násilné činy, a učinit každou nevinnou duši svobodnou.

Toto byl můj náhled na to, jak přistupovat k dětem. Pak už jen každé mladé (a vlastně nejen mladé) duši bych jen rád řekl:

„Zůstaň nezávislx ve svém projevu a myšlenkách. Tvá mysl je vždy nevinná, dokud nepobízí tvé tělo k takovým činům, jež omezují svobodu ostatních.“

Menší poznámka... Abych onu svobodu myšlení a projevu ještě více zdůraznil, použil jsem inkluzivní a genderově neutrální jazyk.

Děj snímku a jeho rozbor

V této sekci jsem se rozhodl vysvětlit můj původní záměr a moji vlastní interpretaci snímku *Dětský demagog* a ukázat na něm názorně své výše zmíněné myšlenky, postřehy a vzkazy.

Video zachycuje příběh neznámé osoby, která pravděpodobně tíhne k radikálnímu levicovému liberalismu, jak můžeme vidět z výzdoby jejího bytu. Nejdříve v hlavě přemítá o různých politických směrech a je poměrně vidět ta menší naivita a pomatenost, v některých případech až posedlost sociálně liberálními ideologiemi. Má trochu menší nepořádek v hlavě, o čemž vypovídá i její knižní nepořádek v jejím bytě. Sama asi bude lehce zmanipulovaná, ovšem náš příběh nevypráví o této osobě, nýbrž o jedné z vyvěšených na její nástěnce.

Můžeme si všimnout, že poslední fotka vyobrazuje mladíka posledním nějakým typem anarchistické přímé akce. Pod ním vidíme psaný letopočet 2006–2024, který naznačuje, že mladík zrovna nedávno zemřel a ani v žádném vysokém věku, dost možná ještě jako dítě. Zbytek filmu už pak jen alegoricky ilustruje, jak se mladík k takové přímé akci dostal a jak vlastně zemřel.

Začíná téměř nahý, tak, jak přišel na svět, neposkvrněn. Vzápětí se začne odívat do různých obleků. Jejich dynamická změna ukazuje, jak moc je ovlivnitelný módou a společenským trendem. Následně začne bojovat s nástrahami života a nějak už se stane, že se na pomoc připlíží fašismus, který mu ukáže snadný princip, že společně a jednotně se poráží nepřítel snáze.

Následně, když se zdá, že je dobojováno, navštíví našeho nevinného mladíka bratr nacismus a ten je pochopitelně zděšen, jak snadno se mu dostal pod kůži. Následně se nacistická svastika, která se mu dostala pod ruku, promění v buddhistickou a on je překvapen, jak může jeden symbol reprezentovat úplně opačné myšlenkové pochody.

Chvilku je fascinován buddhismem, ovšem pak se začne o jeho pozornost ucházet queer komunita. V té nalezne jisté zalíbení, ovšem také se objeví odpůrce, který po mladíkovi agresivně hodí namazaným toastovým chlebem. Mladík proti agresorovi vystartuje a v jeho odplatě mu mentálně dosti pomůže jakási socialistická a marxistická solidarita.

Mladík již začíná být zdrcený z toho, že ho neustále otravují různé protichůdné proudy a lákají ho k sobě nabídkou pomoci s vypořádáváním se s problémy dospívajícího. Uvědomuje si, že ať si vybere kterýkoliv směr, bude ho vždy někdo nesnášet a on sám zase podléhat nežádoucí agresi.

Nakonec místo agrese podlehne sebepoškozování. Ale ani to mu nedá klid a nadále ho bombardují další a další politické zprávy a články. Začíná být zahlcen těmi dezinformačními texty, dochází mu, že se politikům nedá věřit, ztrácí důvěru v celý politický systém.

A v tu chvíli přichází jako na zavolanou anarchismus. Mladíkovi dochází, že tohle je jediná cesta, jak se cítit opravdu svobodně nehledě na svou identitu. Anarchistická politika mu ovšem nakáže, že jediný klíč ke svobodě je občanská neposlušnost, a tak zprvu začne zlehka sprejováním hesel, poté již lehce překročí k vržení bomby (pravděpodobně

na policejní auto, které ho přijelo vyšetřit), načež na něj se křikem vyběhne policista, což ho vystraší a v afektu bez přemýšlení vytáhne zbraň a na policistu vystrelí. Zatímco z policisty stéká krev, mladík si se zděšením uvědomuje, že jeho konání došlo až moc daleko, až tak daleko, že už není schopen sám se sebou žít. A tak se rozhodne zastřelit i sebe...

Technická stránka

Video je dlouhé 14 minut a 35 sekund. Natočit takto obsáhlý záběr přinášelo řadu technických komplikací, které bych v této kapitole rád popsal.

• Kostýmy

Jelikož jsem se snažil o vyjádření myšlenek pomocí vnějšího vzhledu, dává smysl, že tvorba kostýmů hrála stejnou roli vém projektu. Příprava si vyžádala spoustu triček a kalhot a nejen to. Musel jsem i sáhnout po jehle a niti, abych si vytvořil pásku s hákovým křížem a anarchistický šátek na sprejování.

ručně šité doplňky

Dále jsem se hodně staral o nehty, které jsem i politicky ladil. Záběr na ně byl jen v první části, kdy je měl na rukou i na nohou nalakované neznámý levičák. Tematicky a zároveň kvůli designu jsem se rozhodl pro vlajky různých směrů anarchismu. Takže na nohou se objevily anarchokomunistické a na rukou anarchopacifistické.

nehty s motivem vlajky anarchopacifismu

Během příprav kostýmů jsem měl možnost vyzkoušet si i dělání si make-upu. Během oné queer scény mi přišlo výstižné udělat si linky, nabarvit řasy a k tomu ještě přidat červenou rtěnku. Nemělo to za účel pouze demonstrovat transsexualitu, ale i něco jiného. Poté co mladíkovi nastávaly trochu psychicky těžší časy, mu bezesporu zvlhly oči, což make-up rozmaže. Kulturně díky tomu máme rozmazaný make-up spojený s depresemi, takže se nádherně hodilo v závěrečné fázi make-up záměrně více a více rozmazávat, aby mladík působil zoufaleji.

viditelně rozmazaný make-up

• Prostředí

Hlavní část jsem natáčel před bílou stěnou v běžném pokoji v takové perspektivě, aby to vypadalo, že kolem nic než bílo není. Onu bílou stěnu jsem v průběhu využil na poskvrnění marmeládou, vylepování letáků a na graffiti. Musel jsem tedy stěnu přelepit bílým papírovým protekčním plátnem.

bílá stěna po natáčení

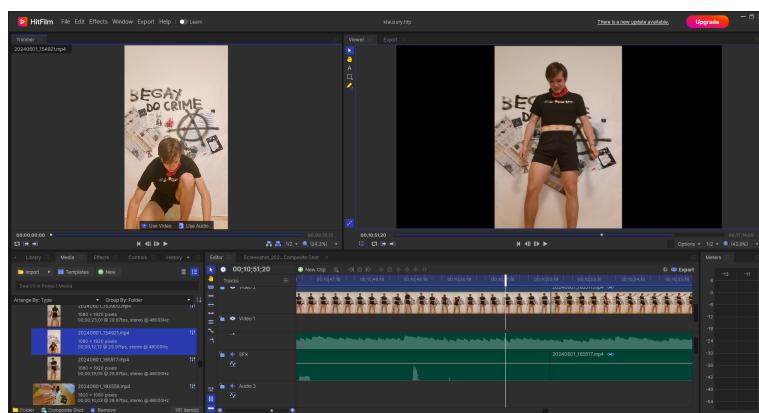
Většina ostatních scén byla pak natáčena v mé vlastním pokoji.

- **Natáčení a střih videa**

Toto byl asi největší technický oříšek. Přiznávám, že jsem na celém projektu z jistých důvodů pracoval úplně sám. Bylo pak vskutku náročné natáčet a fotit sebe sama a to jen za pomoci mobilního telefonu, ale dalo se to. Spíše bylo těžké po doběhnutí scény postavit se na další natáčení úplně do stejné pozice, ve které jsem skončil. Řešil jsem to různými značkami na zemi a tak. Bohužel toto bylo skutečně potřeba, jelikož celá hlavní část je jedna 5minutová scéna. Občas jsou na začátku videa vidět nějaké sekly, které jsou způsobeny právě tímto nešvarem.

Nicméně jak šlo natáčení dál, uvědomil jsem si, že méně rozpoznatelné jsou na videu stříhy v dynamických scénách, a tak jsem tomu i přizpůsobil scénář. Takže s postupem běhu videa je vidět, jak se stříhy mírně zlepšují a probíhají spíše v pohybu.

Video jsem zpracovával v poměrně kvalitním programu *HitFilm*.

tvorba v programu *HitFilm*

Na závěr bych uvedl ještě jednu velkou technickou výzvu, kterou za mě byla scéna s házením molotovu. Ta byla možná spíše riskantní, než náročná na provedení, protože jsem skutečně v uzavřeném pokoji vrhal hořící lahví. Nakonec jsem problém vyřešil tak, že jsem za kameru umístil lavor s vodou, do kterého jsem molotov hodil, aby se automaticky uhasil a já mohl rovnou pokračovat ve scéně a nemusel se starat o hašení ohně.

- **Hudba** Ve videu byla použita celkem 4 různá audia. První z nich byla hymna Jednotného státu z románu *My*¹ jménem *Red Flood*. Tato znělka je jen modifikovaná verze slavné *Internacionály*, která ve své instrumentální verzi hned navázala společně s vynořením nápisu „Dětský demagog“. Tuto muziku jsem zvolil tematicky k první části, jelikož se jedná o hymnu dělnického hnutí a o hymnu celé levicové politiky. V další části byla použita dramatická skladba jménem *Comptine d'un Autre*

Été. No a jelikož byl příběh zakončen anarchistickým koncem, zvolil jsem do závěru upravenou verzi hymny španělské anarchistické koalice CNT & FAI jménem *A las barricadas*, která je dnes často zpívána jako hymna všemožných anarchistických hnutí.

Demagogie dětí v umění

Demagogii dětí lze najít i v jiných dílech, ale převážně se také jedná o filmy nebo knihy. Obecně platí, že jakýkoliv válečný film či film o době Československé socialistické republiky bude nějaký prvek dětské, režimní demagogie obsahovat. Jako ideální příklad bych rád uvedl román a podle něj natočený film *Chlapec v pruhovaném pyžamu*², v němž se malý chlapec, syn vysoce postaveného nacistického pracovníka, skamarádí se židovským chlapcem. Nastává tak velký zmatek v hlavě kluka ohledně celé otázky špatných vztahů árijské rasy se židovskou.

Obdobný ideologický zmatek byl ilustrován dále třeba ve filmu *Libertarias*, ve kterém hlavní hrdinka, mladá jeptiška, skončí během španělské občanské války v jednom anarchofeministickém kolektivu, který katolickou víru vidí jako autoritářskou a patriarchální, v čemž je dle nich problém. Nastává tedy rozpor mezi náboženskými zvyky a zásadami nového kolektivu.

S trohou představivosti bychom mohli brát i náš národní film *Pelíšky* jako příklad toho, co jsem tu povídal. Tento snímek totiž zachytává příběh několika rodin, z nichž každá pěstuje ve svých dětech poměrně jiný vztah k socialistickému režimu.

Dále z dětského prostředí je třeba další román a film *Hunger Games*³, který ukazuje, jak jsou děti učeny třídnímu systému, že některé děti jsou holt horší a nezaslouží si takový luxus a takovou svobodu jako ostatní.

Myšlenku, že jsou děti nejvíce ovlivnitelné v co nejnižším věku, zpracoval v trochu jiném kontextu i britský autor Aldous Huxley v románu *Překrásný nový svět (Konec civilizace)*⁴, kde tato praktika byla prováděna na státní úrovni z důvodu moralizace a organizace společnosti.

Závěr

Se svým dílem jsem i přes některé technické nedostatky velmi spokojen. Přeci jen to byl můj první velký výtvarný projekt a na všechno jsem byl zcela sám. Můj výkon mi přišel dostačující, ale hlavní je, že jsem si celou tvorbu neskutečně užil. Během natáčení proběhlo skutečně mnoho zábavných momentů, na které budu ještě dlouho vzpomínat s úsměvem na tváři.

Doufám jen, že jste si mé video i toto psaní užili stejně jako já a že vám svým poselstvím předalo nějaké inspirativní myšlenky.

„Nemůžeme děti tvorit podle své vůle. Musíme je mít, milovat a vychovávat co nejlépe a jinak je nechat na pokoji.“

— Johann Wolfgang von Goethe

Literatura

1. ZAMJATIN, Jevgenij Ivanovič. *My*. 1921
2. BOYNE, John. *Chlapec v pruhovaném pyžamu*. 2006
3. COLLINS, Suzanne. trilogie *Hunger Games*. 2008–2010
4. HUXLEY, Aldous. *Konec civilizace*. 1932